

A photograph of a person's legs and feet as they walk on a rocky, moss-covered path. The person is wearing blue jeans and dark boots. To the left of the path is a small, calm pond that reflects the surrounding green moss and grey rocks. The scene is set in a natural, outdoor environment with various shades of green, grey, and brown.

PÄIHDEPOLIITTINEN OHJELMA 2024

RKP:N PÄIHDEPOLIITTINEN OHJELMA

- 4 ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ
- 7 PÄIHDERIIPPUVAISTEN HOITO
- 9 LÄÄKERIIPPUVUUS
- 9 NIKOTIINI TUOTTEET
- 10 ALKOHOLI
- 10 JÄRJESTÄYTYNYT RIKOLLISUUS
- 11 YHTEENVETO

JOHDANTO

Ruotsalainen kansanpuolue (RKP) haluaa, että jokainen maassamme voi hyvin ja saa tarvitsemaansa hoitoa ja tukea. Päihteiden väärinkäytön ja päihdeongelmien ennaltaehkäiseminen on siksi tärkeä osa suomalaista sosiaalipolitiikkaa.

Päihteiden väärinkäyttö on ongelma, johon puuttuminen edellyttää resursseja. Vaikka valtaosalla ihmisistä ei ole päihdeongelmaa, kenelle tahansa voi syntyä päihderiippuvuus. Alkoholi ja huumeet aiheuttavat päihteiden käyttäjille usein vakavia terveysongelmia, ja pitkäaikainen käyttö johtaa usein syrjäytymiseen, vakaviin terveysongelmiin tai pahimmassa tapauksessa kuolemaan.

Tässä ohjelmassa huumeilla tarkoitetaan kaikkia sellaisia valmisteita ja päihteitä, jotka ovat päihdyttäviä ja riippuvuutta aiheuttavia, lukuun ottamatta laillisia päihteitä kuten alkoholi ja nikotiini. Huumeisiin lasketaan huumausaineet ja lääkkeet sekä ei-syntetiset huumeet kuten kannabis. Kaikki huumausaineet ovat laittomia päihteitä, mutta kaikki lääkkeet eivät ole huumausaineita.

Päihderiippuvuus on kasvava ongelma Suomessa. Aivojen fysiologinen reaktio riippuvuuteen on sama riippumatta siitä, mihin aineeseen riippuvuus kehittyy. Kun riippuvuus vaikuttaa jokapäiväiseen elämään ja vaarantaa terveyden, sen voidaan katsoa olevan yhdenlainen sairauden muoto. Kuten kaikissa muissakin sairauksissa, riippuvuuteen on tärkeää saada hoitoa ja tukea, jotta voi paremmin.

RKP:n päihdepolitiikan tavoitteena on minimoida päihteiden aiheuttamat haitat. RKP pyrkii ennaltaehkäisemään ja vähentämään päihteiden väärinkäytön aiheuttamia riskejä, ongelmia ja haittoja kaikissa ikäryhmissä ja koko yhteiskunnassa. RKP uskoo myös yksilön itsemääräämisoikeuteen ja jokaisen oikeuteen päättää kehostaan ja elämästään. Samalla vapauden ja vastuun välisen oikean tasapainon löytäminen on tärkeää. Päihderiippuvuuden hoito sekä muiden oheisseurausten, kuten rikollisuuden, hoito vaatii yhteiskunnalta resursseja, ja siksi väärinkäyttöä on syytä aktiivisesti torjua. Lisäksi se aiheuttaa kärsimystä sekä käyttäjälle itselleen että hänen läheisilleen.

RKP haluaa, että päihteiden väärinkäytön torjumiseksi tehtävien toimenpiteiden painopiste on ennaltaehkäisevässä hoidossa varhaisen puuttumisen mahdollistamiseksi. Toimenpiteiden tulee perustua tosiasioihin ja tutkimukseen. Päihteiden väärinkäyttöä tulee hoitaa terveydenhuollon näkökulmasta niin, että tavoitteena on se, että ihmisille ei synny päihderiippuvuutta ja että ne, joille se on syntynyt, pääsevät siitä eroon. Hoidon on oltava huumeita helpommin saatavilla. Vain sillä tavoin voimme tehokkaasti torjua päihteiden käyttöä ja niitä kielteisiä vaikutuksia, joita käytöllä on yhteiskuntaan ja yksilöön.

ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

Päihteiden haitallisia vaikutuksia minimoidaan parhaiten ennaltaehkäisevin toimin. RKP uskoo, että parasta ennaltaehkäisevää politiikkaa on sellainen, jonka myötä ihmiset tuntevat olonsa turvalliseksi ja voivat olla osallisia yhteiskunnassa. Samalla meidän on varmistettava, että hoitoon pääsee matalalla kynnyksellä, jotta apua voi hakea varhaisessa vaiheessa.

Päihteiden väärinkäyttö liittyy usein muihin sosiaaliin haasteisiin tai mielenterveyden ongelmiin. Esimerkiksi kiusaaminen, syrjäytyminen tai perheessä ilmenevä väärinkäyttö voivat johtaa päihdeongelmaan. Päihdeongelma voi kuitenkin syntyä kenelle tahansa. Siksi on tärkeää käsitellä päihderiippuvuuden ja väärinkäytön ongelmaa kokonaisuutena ja varmistaa, että viranomaisilla on edellytykset tehdä yhteistyötä yksilöön, lähiomaisiin ja yhteiskuntaan kohdistuvien haitallisten vaikutusten minimoimiseksi. Tuemme terapiatakuuta, joka antaa jokaiselle oikeuden ensimmäiseen hoitotapaamiseen kohtuullisessa ajassa. Haluamme, että hyvinvointialueilla ja kunnissa on ennaltaehkäisevän päihdetyön koordinaattori, jotta voidaan taata se, että ennaltaehkäisevä päihdepolitiikka on osa laajempaa terveys-, hyvinvointi- ja turvallisuuspolitiikkaa. Haluamme lisätoimia elämänhallintataitojen parantamiseksi erityisesti kouluissa ja oppilaitoksissa sekä selkeämpiä panostuksia siihen, että lapsille ja nuorille annetaan työkaluja itsetunnon ja itseluottamuksen rakentamiseen.

Päihderiippuvuuden ja päihteiden väärinkäytön ongelmat ovat yleensä monisyisiä. Jotta voidaan tehdä hyviä faktapohjaisia päätöksiä, päätösten tulee perustua laadukkaaseen monialaiseen tutkimukseen. RKP haluaa panostaa enemmän päihderiippuvuuden ja päihteiden väärinkäytön monialaiseen tutkimukseen sekä hoitomenetelmiin uusien ratkaisujen löytämiseksi. Näiden toimien avulla voimme luoda tehokkaita ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen työkaluja.

Keskeinen osa ennaltaehkäisevää työtä on erityisesti lasten ja nuorten valistaminen. Haluamme, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on hyvä käsitys siitä, mitä riskejä päihdenkäyttöön liittyy sekä oikeat työkalut tehdä elämässä terveellisiä valintoja. On tärkeää käydä avointa keskustelua nuorten kanssa päihteiden väärinkäytöstä ja päihderiippuvuudesta. Lasten ja nuorten tulee myös tuntea olonsa turvalliseksi käydessään aikuisten, ystävien ja perheen kanssa keskustelua aiheesta. Lapset ja nuoret tarvitsevat säännöllisesti mahdollisuuksia keskustella elämän haasteista kehittääkseen kykyään käsitellä niitä. Haluamme varmistaa, että koulut ja oppilaitokset tekevät tutkimukseen perustuvaa ja laadukasta ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Samalla kaikkien suomalaisten tulee saada enemmän ymmärrystä siitä, että päihteiden käytössä on usein kyse lääketieteellisestä riippuvuudesta, josta kärsivää ei pidä leimata. Päihderiippuvuuden ja väärinkäy-

tön stigmatisointi voi nostaa hoidon ja avun hakemisen kynnyksestä. RKP haluaa, että hoitoon hakeutumisen ja avun saamisen tulee olla mahdollisimman helppoa. Meidän on varmistettava, että kenenkään ei tarvitse pelätä tulevaisuutta rangaistuksi, jos hätätilanteessa haetaan apua.

Päihteiden väärinkäyttö periytyy usein sukupolvien yli, mikä vain entisestään korostaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä. Riskiryhmät on opittava tunnistamaan entistä paremmin. Tämä edellyttää laajempaa tietämystä päihteiden väärinkäytöstä ja päihderiippuvuudesta – ei vain yhteiskunnallisella tasolla, vaan yhtä lailla terveydenhuollossa, kouluissa ja lastensuojelussa. Tämä on ratkaisevan tärkeää päihteiden väärinkäytön ennaltaehkäisemiseksi laajemmin. Vertaistukiryhmien kaltaiset palvelut, joissa voi olla yhteydessä riippuvuudesta irti päässeiden entisten päihderiippuvaisten kanssa, voivat olla erittäin hyödyllisiä. On tärkeää, että päihdepalveluita tarjotaan myös alaikäisille, jotka ovat laitoshoidossa lastenkodissa, koulukodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa.

PÄIHDERIIPPUVAISTEN HOITO

Kun henkilölle on syntynyt päihderiippuvuus, on tärkeää, että hänellä on todellinen mahdollisuus päästä hoitoon. Huumeiden käyttäjää tulee kohdella riippuvuudesta kärsivänä ihmisenä eikä rikollisena.

RKP:n katsoo, että päihderiippuvaisten tulee saada tarvitsemaansa hoitoa ja tukea. Matalan kynnyksen klinikoille, missä ihmiset saavat hoitoa ja tukea riippuvuuteensa, tulee olla helppo pääsy. Hoidon tavoitteena tulee olla riippuvuudesta eroon pääsemisen. Hoidon avulla saa mahdollisuuden elää ihmisarvoista elämää.

On tärkeää toimia nopeasti, kun päihderiippuvainen osoittaa halua päästä hoitoon. Pitkät hoitojonot voivat tarkoittaa sitä, että ihmiset menettävät motivaationsa ennen hoitoon pääsyä, mikä heikentää toipumismahdollisuuksia. Päihdehoidon vähimmäishoitajakson tulee olla riittävän pitkä. Tarpeeksi pitkät hoitosuunnitelmat ja toimivat hoitopolut ovat ratkaisevan tärkeitä onnistuneen kuntoutuksen takaamiseksi. Hoitoa tulee olla tarjolla sekä ruotsiksi että suomeksi. Kielellä on suuri merkitys siinä, miten hyvin ihminen voi viestiä tarpeistaan, ymmärtää saamaansa hoitoa ja tuntea olonsa hoidossa turvalliseksi. Kun hoitoa on tarjolla omalla äidinkielellä, se voi edistää henkilön hoitoon osallistumista ja hoitotuloksia, erityisesti päihdehoidossa, jossa tunteet ovat tärkeässä osassa.

Vakavissa tapauksissa, joissa ihminen kärsii voimakkaasta huumeriippuvuudesta, tulee olla työkaluja ja hoitomenetelmiä haitallisten vaikutusten minimoimiseksi.

Yliannostukseen liittyvien huumausainekuolemien vähentämiseksi RKP kannattaa ns. valvottujen käyttöhuoneiden käyttöönottoa.

Valvotut käyttöhuoneet ovat monipuolisia terveysneuvontapisteitä, joissa laittomia päihteitä voidaan käyttää terveydenhuollon työntekijän valvonnassa. Käyttöhuoneet vähentävät yliannostuksen ja infektioiden riskiä ja estävät sairauksien leviämistä. Näissä tiloissa tulisi myös olla mahdollista tunnistaa mukana oleva huume, jotta huumeiden käyttäjä voi varmistaa, että hän tietää, mitä käyttää. Käyttöhuoneissa päihderiippuvaiset pääsevät myös kosketuksiin terveydenhuollon ammattilaisten kanssa, jotka voivat auttaa pääsemään eroon huumeista.

Koska huumekuolemien määrä Suomessa kasvaa, haluamme ottaa käyttöön esimerkiksi naloksonin kaltaisen vastalääkkeen, jota yksityishenkilöt, terveydenhuollon ammattilaiset ja ensiapuhenkilöstö sekä poliisi voivat käyttää yliannostuksen vaikutuksen kumoamiseksi. Suomessa valtaosa yliannostuksista johtuu sekamyrkytyksestä, joka voi syntyä jonkin aikaa lääkkeen ottamisen jälkeen. Siksi naloksonin ja muiden vastaavien lääkkeiden pitäisi olla helpommin saatavilla huumekuolemien määrän minimoimiseksi. Myös erilaisten digitaalisten ratkaisujen käyttö voi vähentää tehokkaasti kuolemia riskiryhmien keskuudessa. Näitä ovat kehon elintärkeitä elintoimintoja mittaavat ja yliannostuksen jälkeä havaitsevat ja niistä hälyttävät rannelaitteet.

Opioidipohjaiset huumeet aiheuttavat helpposti riippuvuutta, ja niitä käyttävän on hyvin vaikeaa päästä eroon riippuvuudesta. Siksi on erittäin tärkeää, että päihdehuollossa on riittävästi resursseja, jotta korvaushoidon tarpeessa olevat saavat tarvitsemaansa hoitoa. Korvaushoito on hoitomuoto, jossa huumeriippuvainen saa klinikalta korviketta, kuten buprenorfinia, jolla vähennetään käytettävän huumeen tarvetta. Hoitomuoto on tehokas ja yksi tärkeimmistä keinoista ehkäistä huumekuolemia. Pitkän tähtäimen tavoitteena tulee olla korvaushoidon vähentäminen, jotta riippuvuudesta voi lopulta päästä irti. Tämä edellyttää lisätukipalveluita ja tiivistä yhteistyötä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Myös työterveyshuollolla on tärkeä rooli hoidossa ja varhaisessa puuttumisessa. Jos työntekijä luottaa siihen, että hän voi saada apua työnantajalta, päihderiippuvuuteen voidaan puuttua tehokkaasti jo varhaisessa vaiheessa. Varhaisen puuttumisen ja tuen avulla voidaan estää ongelmien paheneminen ja kielteinen vaikutus työkykyyn. Kolmannen sektorin toimijoilla kuten vapaaehtoisjärjestöillä ja voittoa tavoittelemattomilla yhdistyksillä on tärkeä rooli päihdehuollossa ja kuntoutuksessa. Nämä toimijat tarjoavat usein erityistukea, joka täydentää julkista terveydenhuoltoa esimerkiksi vertaistuen, mielenterveyspalvelujen ja tietyille ryhmille suunnattujen kohdennettujen palvelujen avulla. Kolmas sektori toimii arvokkaana lisänä julkiselle terveydenhuollolle, ja sen tarjoamat ruotsinkieliset palvelut voivat olla ratkaisevan tärkeitä, jotta ruotsinkielisille on tarjolla tukea ja hoitoa.

Myös päihderiippuvaisten läheiset ovat vaikeassa asemassa ja tarvitsevat tukea. Läheisriippuvuutta voi olla vaikea hoitaa, koska siihen liittyy käyttäytymismalleja, jotka eivät katoa, vaikka itse päihdeongelmasta olisikin päästy eroon. Läheisriippuvainen tuntee usein velvollisuutta huolehtia päihdeongelmaisesta. Samalla apu mahdollistaa päihdeongelman jatkumisen ilman että puututaan sen seurauksiin, kun taas läheisriippuvaisen vastuulle jää ongelmien hoito. Läheisriippuvuuden katkaisemiseksi on tärkeää, että läheisriippuvainen saa tukea esimerkiksi keskusteluterapiassa tai tukiryhmissä, missä hän voi tavata muita samassa tilanteissa olevia. Myös ammattiauttajan apua voidaan tarvita rajojen asettamiseen ja läheisen käytöksen mahdollistamiseen lopettamiseen. On myös tärkeää siirtää painopiste omaan hyvinvointiin ja siitä huolehtimiseen. Monesti läheisriippuvuudesta kärsivän hoito voi olla ensiaskel myös riippuvaiselle hakeutua hoitoon.

LÄÄKERIIPPUVUUS

Lääkkeiden ja erityisesti reseptilääkkeiden väärinkäyttö on kasvava ongelma myös Suomessa. Opioidipohjaisia kipulääkkeitä ja rauhoittavia käytetään usein väärin niiden psykoaktiivisten vaikutusten vuoksi. Opioidien väärinkäyttö voi johtaa fyysiseen riippuvuuteen ja vakaviin terveysongelmiin, mikä edellyttää tehokkaita toimenpiteitä terveydenhuollossa. Vaikka reseptivapaat lääkkeet eivät ole yhtä vahvoja kuin reseptilääkkeet, tiettyjen käsisikauppalääkkeiden, kuten kodeiinia sisältävien tai rauhoittavien antihistamiinien, väärinkäytön riskit ovat ilmeiset.

Lääkkeiden väärinkäyttöä voi esiintyä kaikissa ikäryhmissä, mutta erityistä huolta herättävät ikäihmiset, joille saattaa kehittyä riippuvuus esimerkiksi rauhoittaviin lääkkeisiin. Siksi on tärkeää, että lääkkeiden käyttöä valvotaan kyllin tarkkaan. Suomessa on jo perustettu järjestelmä reseptilääkkeiden myynnin ja käytön seurantaan varten, mukaan lukien sähköiset reseptit ja mekanismit sääntöjenvastaisuuksien tai väärinkäytösten havaitsemiseksi.

NIKOTIINITUOTTEET

Tupakka- ja nikotiinituotteet sisältävät terveydelle haitallisia ja voimakkaasti riippuvuutta aiheuttavia aineita. RKP kannattaa tervettä nikotiinipolitiikkaa. Nikotiinituotteille tulee olemaan jatkossakin kysyntää, mutta pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla haitallisten nikotiinituotteiden asteittainen poistaminen. Meidän tulee säilyttää oikeus säännellä tupakka- ja nikotiinituotteita, ja tässä onnistumme vain varmistamalla, että tuotteille on olemassa lailliset markkinat. Näin voimme vähentää nikotiinituotteiden laitonta maahantuontia ja kauppaa ja saada samalla verotuloja laillisesta kaupasta. Nikotiinituotteista saadut verotulot tulee käyttää ennaltaehkäisevän hoidon vahvistamiseen ja käytön aiheuttamien haittojen hoitoon. Tukea nikotiinituotteiden käytön lopettamiselle tulee olla saatavilla niin julkisen terveydenhuollon kuin työterveyden kautta. Erityistukea tulisi suunnata sosioekonomisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten nikotiiniriippuvuuden hoitoon.

ALKOHOLI

Alkoholin kulutus aiheuttaa sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, kuten taloudellisia vaikeuksia, perheriitoja ja sairauksia, millä on kielteinen vaikutus sekä yksilöön että yhteiskuntaan. Alkoholiin liittyvät kuolemat ovat edelleen merkittävä ongelma, erityisesti iäkkäämpien keskuudessa, missä kuolleisuus on edelleen korkealla tasolla. Lisäksi alkoholi aiheuttaa tapaturmia ja kroonisia terveysongelmia, jotka vaikuttavat moneen ihmiseen joko suoraan tai välillisesti.

Suomessa alkoholi on usein vahvassa roolissa tilanteissa, joissa esiintyy väkivaltaa – niin kotona kuin julkisilla paikoilla. RKP toivoo tasapainoista keskustelua alkoholista, jossa osoitetaan ymmärrystä alkoholin ja alkoholiriippuvuuden tuomiin sosiaalisiin haasteisiin ja terveysongelmiin. Samalla toivomme ihmisten myös kantavan vastuuta itsestään ja omasta terveydestään. Alkoholikulttuurissa riskit tulee minimoida ja samalla painottaa vapautta ja ihmisten omia valintoja.

JÄRJESTÄYTYNYT RIKOLLISUUS

Keskeinen osa päihdepolitiikkaa on ollut ja tulee jatkossakin olemaan laittoman kaupan torjunta. Laittomien huumeiden tarjontaa vähentämällä voimme myös vähentää niistä aiheutuvia haittoja. Vahvistamalla tullin ja poliisin resursseja ja asiantuntemusta pystymme tehokkaasti jäljittämään ja torjumaan järjestäytyneitä verkostoja, jotka ovat osa huumerekollisuutta. Haluamme vahvistaa yhteistyötä ja tiedonvaihtoa muiden maiden kanssa, jotta pystymme torjumaan ja ennaltaehkäisemään rikollisverkostoja yhdessä. Tämä on tärkeää, koska rikollisverkostot toimivat nykyään yhä enemmän kansainvälisesti maiden rajojen yli.

Tekemällä yhteistyötä ja rakentamalla läheisiä kumppanuuksia muiden maiden viranomaisien ja kansainvälisten organisaati-

tioiden kanssa voimme hyödyntää yhteisiä resursseja täysimääräisesti. Tällä tavoin lisäämme myös mahdollisuuksia torjua järjestäytynyttä rikollisuutta tehokkaasti.

Päihdehuolto vankiloissa on erityisen tärkeää, koska monet vangit kärsivät päihderiippuvuudesta. Päihdehuollon jatkuminen ja korvaushoidon tarjoaminen vankiloissa on tärkeää kuntoutumisen ja yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta sen jälkeen, kun rangaistus on suoritettu. Hoidon tarjoaminen vankiloissa molemmilla kansalliskielillä on välttämätöntä, jotta kaikki vangit saavat oikeudenmukaista ja tehokasta hoitoa. Omalla äidinkielellä tarjottu hoito vankiloissa edistää parempaa kuntoutusprosessia ja tukee yhteiskuntaan sopeutumista.

YHTEENVETO

RKP haluaa:

- että ennaltaehkäisevää hoitoa priorisoidaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle annetaan riittävästi resursseja työnsä suorittamiseen.
 - että oikeus mielenterveyspalveluihin on olemassa päihderiippuvuudesta huolimatta.
 - että resursseja päihteisiin ja riippuvuuteen keskittyvään monialaiseen tutkimukseen lisätään.
 - että yhteistyötä eri viranomaisten välillä päihderiippuvaisten hoidossa ja kuntoutuksessa lisätään.
 - ottaa käyttöön käyttöhuoneet.
 - parantaa pääsyä matalan kynnyksen klinikoille.
 - päihdehoidon vähimmäishoitojakson olevan riittävän pitkä.
 - että jokaisessa kunnassa ja hyvinvointialueella on päihdehoidosta vastaava koordinaattori.
 - että päihderiippuvaisen perheelle ja läheisille tarjotaan tukea ja keskusteluapua.
 - että Suomi voi itse säännellä nikotiini tuotteita kuten nikotiinipusseja ja tupakkaa.
 - että tiedotustoimintaa, jonka tavoitteena on vaikuttaa kuluttajien käyttäytymiseen, edistetään niin että kokonaiskulutus ja alkoholin haitalliset vaikutukset vähenevät.
 - että naloksonin kaltaisten lääkkeiden saatavuus paranee ja että yhä useammalla on mahdollisuus käyttää sitä yliannostustapauksissa.
 - että korvaushoito on helposti kaikkien sitä tarvitsevien saatavilla.
 - että kansainvälisiä kumppanuuksia järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi vahvistetaan.
 - että tullen ja poliisin resurssit turvataan.
 - että Suomi asettaa tavoitteeksi nolla huumekuolemaa.
 - että lääkkeiden myyntiä ja käyttöä seurataan tarkkaan.
 - että otetaan käyttöön digitaaliset rannelaitteet, jotka hälyttävät, kun riskiryhmään kuuluvalla henkilöllä on merkkejä yliannostuksesta.
 - että päihdehuolto toimii vankiloissa.
 - että päihdeongelmista kärsivien raskaana olevien naisten hoitoa kehitetään.
 - että lapsilla ja nuorilla on oikea käsitys päihteisiin liittyvistä riskeistä.
-

